

Justinas Marcinkevičius – tautos budintojas (drama „Mažvydas“)

Justinas Marcinkevičius (1930–2011) – v__nas ž__miausių XX a. antrosios pusės lietuvių k__r__jų (poetas, prozininkas, dramaturgas), vert__jas, S__jūdžio iniciat__vinės grupės narys, akt__vus vis__menės veik__jas. Nuo vaik__stės lyd__jusi žemdirbių kult__ra, sakralumas formavo poeto humanistinius __dealus, lituanistikos studijos – profesionalumą, moral__mas – prasmingą egzistenciją. Tautos poetu vadinamas k__r__jas tekstais ir gyvenimo pav__zdžiu atskleidė begalinę meil__tėv__nei, jos kalbai, istorijai, kiekvienam žmogui.

Just. Marcinkevičiaus k__ryba žanrinio pož__riu labai __vairi: eil__raščiai, poemos, dramos. Prad__jęs kurti, poetas rodė prisitaik__mą prie s__ntvarkos, tačiau dramatiški l__rinio subjekto išg__venimai, vert__binės n__tatos neleido eil__raščio žmogui būti socialiai angažuotam. Poeto eil__s primena romantikų ar neoromantikų tekstus, nors yra modernesn__s, paveikesnės, atkleidžiančios refleksiją. Tradicijų motyvų (krašto istorijos, gimtosios kalbos, liaudies kūr__bos ir mitologijos, žmogaus ir gamtos paralel__s, namų) vaizdavimas žmogui suteikia dvasin__s stipr__bės. Just. Marcinkevičiaus tekstai n__ra avangardiniai, juose atskleisti l__rinio subjekto išg__venimai artimi k__kvienam lietuviui. Tai viena iš prieža__čių, kodėl pagal Just. Marcinkevičiaus eil__s sukurta daug dainų.

Lietuvių tautos istorijos ir kult__ros rekonstravimas – vienas svarbesnių mot__vų Just. Marcinkevičiaus epinėje ar draminėje kūr__boje. Lietuvos valst__bės, rašto, meno k__rimas rašytojui leido interpretuoti ir kurti istorinį meninį tekstą. Be to, Mindaugą, Martyną Mažvydą, Motiejų Kazimierą Sarbievijų, Kristijoną Donelaitį, Lauryną Stuoką-Gucevičių Just. Marcinkevičius vaizd__ja kaip tautos kult__ros k__rėjus, lietuvišk__sius prometėjus. Draminė trilogija yra nacionalinis epas apie Lietuvos valst__bę, jos kult__rą ir žmon__s. „Mindaugas“ (1968), „Katedra“ (1971) ir „Mažvydas“ (1977) – tai tautiniais bei herojiniais siužetais paremta trilogija, kurioje kalbama apie valst__bės k__rimą, kult__ros, meno reikšmę, rašto ir kn__gos svarbą.

Poetinė drama „Mažvydas“. Tai kūrin__s apie pirmosios lietuviškos kn__gos „Katekizmas“ (1547) autorių Martyną Mažvydą. Anot Justino Marcinkevičiaus, kalb__damas apie M. Mažvydą, k__r__jas atskleidė „nacionalinės pareigos __dėją“. Juk M. Mažvydo g__venimas kūrin__je poetizuojamas, apie pirmosios lietuviškos kn__gos autorių mažai kas žinoma. Poetinėje dramoje svarbus ne per__šingų jėgų susid__rimas, o asmens dvas__nis konfliktas, kurį kiekv__nos dal__s pradžioje pristato Milkaus, vėliau ir kitų „špitolninkų“ kuriama g__smė apie M. Mažvydą.

Siužetas. Dramos veiksmo laikas – 1562 m., kai „Katekizmas“ jau išspausdintas, o Mažvydas pastoriumi dirba Ragainės parapijoje, yra ved__s Benigną, __kūręs špitolę, kurioje r__pinasi dvasiniu, religiniu „špitolninkų“ išpr__simu, jų buitimi. Pagrindinis veik__jas yra paskend__s darbuose (pastoriaus darbas, šeimos (žmonos Benignos ir jos brolio Kristupo), špitolės ir „špitolninkų“ išlaik__mas, aukl__jimas, buities darbai), tačiau svajoja, nuolat ž__ri į Nemuną,

skiriantį Maž__j__ ir Didž__j__ Lietuvą. Pirmoje poetinės dramos dal__je apraš__tas Nemunu atplukdyto __žuoliuko sodinimas yra svarbus didaktiniu („špitolninkų“ mok__mas, darbų skirst__mas) ir sakraliniu (g__vybės medžio, pagon__bės ir krikščion__bės sankirtos) aspektu. Dramos už__mazgoje vaizd__jamas Kristupas, kurį Mažvydas nori išleisti į k__nigus ir kuris ištraukia iš Nemuno sk__stantį Kasparą (sūnų Mažvydo ir Marijos). Mažvydui perduotame Kasparo motinos ž__de išgraviruoti žodžiai „Dabar ir visados. Martynas“ sujaukia pagrindinio veik__jo egzistenciją. Antrosios dramos dal__s pradžioje vaizduojamas veiksmas, vyk__s 1542 metais. Iš g__smės sužinoma, jog Vilniuje, Rotušės aikštėje, Mažvydas dal__vavo vaid__nime, kuriame buvo kritik__jamos bažnyčios negerovės ir žmonių __dos. V__nuolyno požemiuose uždar__tą Mažvydą išlaisvino Marija, kuri jį g__dė, juo r__pinosi ir atsisakė mylimojo dėl kilnių Mažvydo tikslų. Drama pas__kė kulminaciją, kai Mažvydas sužinojo, jog Kasparas yra jo s__nus. Trečioje dramos dalyje aprašytas Mažvydo ir Kasparo konfliktas. Mažvydas nori __sūnyti Kasparą, bet atklydėlis nesutinka, nes smerkia tėvą dėl bailumo ir ner__žtingumo, susijusio su nesantuokinio sūnaus pripažinimu. Pasirodo kareiviai, suima Kasparą, nes šis, kerš__damas už motinos kaltinimą raganavimu ir mirtį, nužudė prievaizdą. Kasparas buvo išvestas, o Mažvydo asmeninė tragedija t__sėsi. V__nintelė Mažvydo paguoda, vaizduojama dramos epilogė, „špitolninkų“ iš „Katekizmo“ sk__menimis perskaitytas žodis „Lietuva“.

Pareiga. Be kalt__s ir atgailos jausmo, kankinančio Mažvydą, svarbesnė yra veikėjo pareiga Lietuvai, lietuvių kalbai ir raštui, D__vui, meilei. Altruistiškai dėl pareigos Lietuvai Mažvydas paaukavo meilę Marijai (jos namuose parengė „Katekizmą“, išvyko jo spausdinti ir mokytis į Karaliaučių, tapo pastoriumi ir Ragainėje vedė Benigną). Paaukoj__s asmeninę laimę dėl Lietuvos, Mažvydas svarstė, kokia didelė našta užgulė jo pečius. **Pareigą Lietuvai, jos kalbai ir raštui** pagrindinis veik__jas, kalbėdamas su pusbroliu Vilentu, __vardijo kaip **Sizifo darbą**. Tačiau visuomeninis pareigos jausmas buvo stipresnis ir už asmeninę pareigą (r__pinimąsi savo ir Benignos gerove), prasmingesnis net už religinį mok__mą. Tikėjimo t__sų, mokslo žinių ir darbo bei gyvenimo mokymas pagrindiniam veik__jui buvo tie atramos taškai, kurie skatino aukotis dėl Lietuvos, jos rašto ir kalbos. Vis__meninė pareiga kaip dorovinis įstat__mas Just. Marcinkevičiaus poetizuojamam Mažvydui buvo svarbesnė už d__kingumą Prūsijos kunigaikščiui, asmeninę gerov__ ir amžin__meilę.